

CENTRUM BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ

SEKRETARIAT
OŚRODEK INFORMACJI

629 - 35 - 69, 628 - 37 - 04
693 - 46 - 92, 625 - 76 - 23

UL. ŻURAWIA 4A, SKR. PT.24
00 - 503 W A R S Z A W A
TELEFAX 629 - 40 - 89

INTERNET

<http://www.cbos.pl>

E-mail: sekretariat@cbos.pl

BS/48/2003

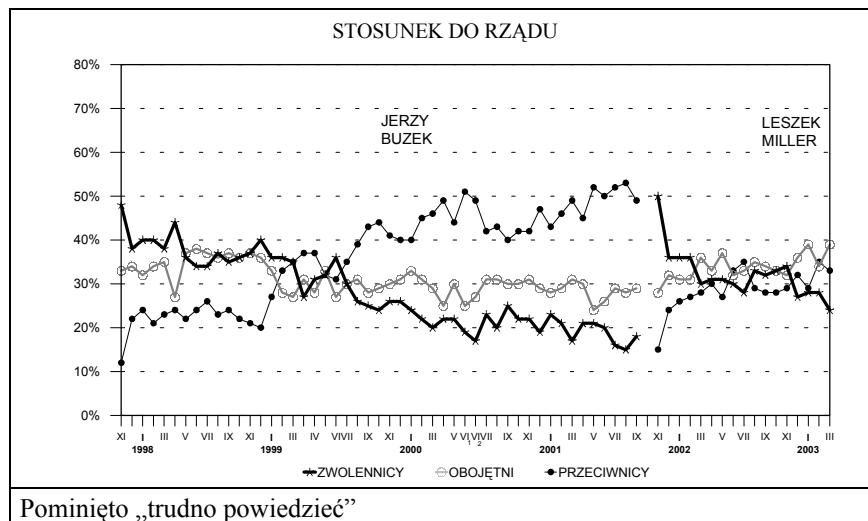
DALSZE POGORSZENIE NOTOWAŃ RZĄDU I PREMIERA

KOMUNIKAT Z BADAŃ

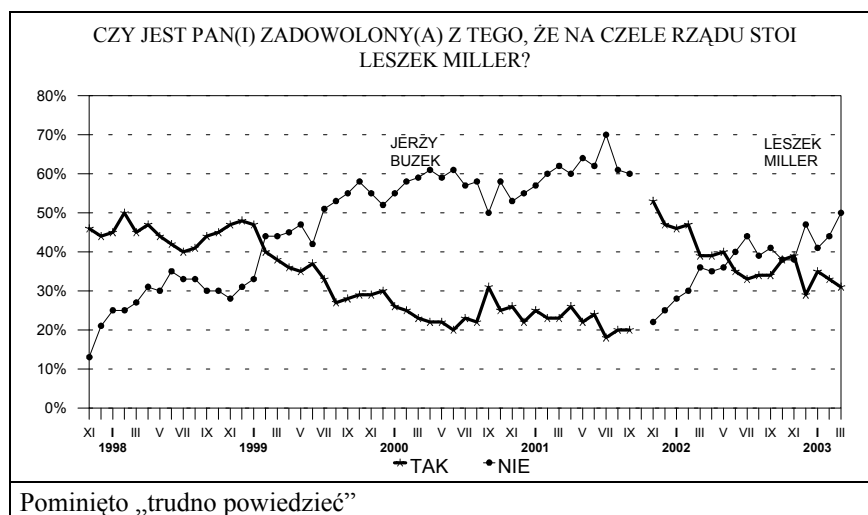
WARSZAWA, MARZEC 2003

PRZEDRUK MATERIAŁÓW CBOS W CAŁOŚCI LUB W CZĘŚCI ORAZ WYKORZYSTANIE DANYCH EMPIRYCZNYCH
JEST DOZWOLONE WYŁĄCZNIE Z PODANIEM ŹRÓDŁA

- Marzec przyniósł kolejny spadek notowań rządu oraz premiera. Obecne oceny gabinetu Leszka Millera należą do najgorszych w jego historii.

- Znacznie gorsze niż przed miesiącem są oceny dotychczasowych dokonań rządu: opinie negatywne (61%) ponad dwukrotnie przeważają nad pozytywnymi (24%).
- Bardziej krytyczne niż w lutym są także opinie o polityce gospodarczej rządu. O tym, że stwarza ona szansę poprawy sytuacji ekonomicznej kraju, przekonanych jest 25% ankietowanych (tyle samo, co w lutym), a 62% (wzrost o 4 punkty) ma przeciwne zdanie na ten temat.
- Od lutego w ocenie badanych wyraźnie stracił premier Leszek Miller - już co drugi Polak (50%, wzrost od lutego o 6 punktów) wyraża niezadowolony z tego, że stoi on na czele rządu. Tylko niespełna co trzeci (31%) jest odmiennego zdania. Od stycznia br. Leszek Miller uzyskuje coraz gorsze oceny jako szef rządu. Od początku pełnienia tej funkcji nie miał jeszcze tak wielu przeciwników jak obecnie.

Nieoczekiwany rozpad koalicji SLD-UP-PSL i opuszczenie rządu przez ministrów z PSL było niewątpliwie najważniejszym wydarzeniem politycznym mijającego miesiąca. Faktem, który ostatecznie przesądził o końcu tej koalicji, było głosowanie posłów PSL przeciwko rządowemu projektowi ustawy o winietach. Także kolejne odsłony tzw. sprawy Rywina raczej nie postawiły rządu i premiera w korzystnym świetle (np. zeznania składane przez redaktora Jerzego Urbana dotyczące zachowania niektórych ministrów).

Trzeba zaznaczyć, że realizacja naszego badania¹ zbiegła się w czasie z przesileniem rządowym. Część ankietowanych wypowiedziała się jeszcze w momencie trwania koalicji SLD-PSL-UP, część dokonywała ocen już po opuszczeniu rządu przez ministrów z PSL.

POPARCIE DLA RZĄDU

Po odnotowanym w ubiegłym miesiącu pogorszeniu się opinii obecnie rejestrujemy kolejny spadek notowań rządu, a także premiera. Mimo iż odsetek przeciwników obecnego gabinetu zmalał minimalnie (o 2 punkty), spadła także liczba jego zdeklarowanych zwolenników (o 4 punkty procentowe). Pozytywne nastawienie do urzędującego gabinetu deklaruje co czwarty ankietowany (24%), tak więc liczba zwolenników rządu Leszka Millera jest obecnie najniższa od początku jego funkcjonowania. Najliczniejszą i jednocześnie rosnącą grupę badanych (39%) stanowią osoby mające obojętny stosunek do obecnej ekipy rządowej.

¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (154) przeprowadzono w dniach 1-4 marca 2003 roku na liczącej 975 osób reprezentatywnej próbie losowo-adresowej dorosłych mieszkańców Polski.

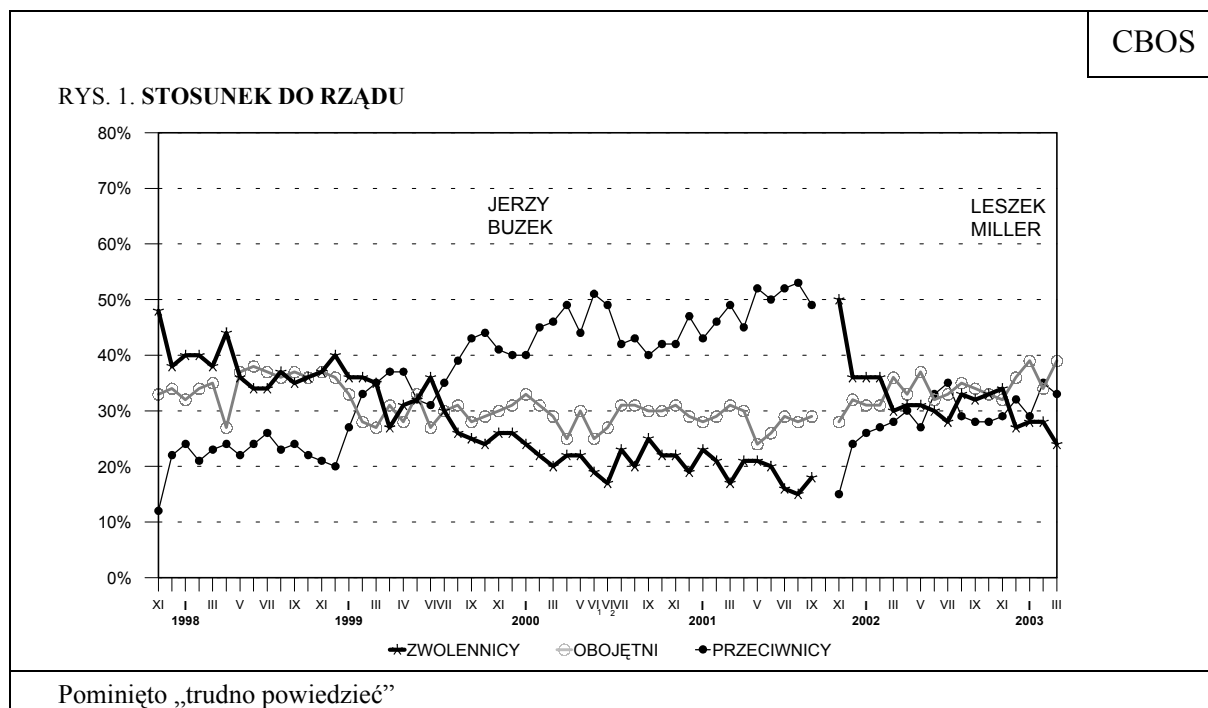

Tabela 1

Stosunek do rządu	Wskazania respondentów według terminów badań												
	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	2003		
	2002										2003		
	w procentach												
Zwolennicy	30	31	31	30	28	33	32	33	34	27	28	28	24
Przeciwnicy	28	30	27	33	35	29	28	28	29	32	29	35	33
Obojętni	36	33	37	32	33	35	34	33	32	36	39	34	39
Trudno powiedzieć	7	7	5	6	5	4	6	6	6	5	4	4	4

W elektoratach partyjnych zwolennikami rządu są przede wszystkim potencjalni wyborcy SLD - ponad trzy czwarte spośród nich popiera obecny gabinet. Pozytywny stosunek do rządu Leszka Millera nieco częściej niż elektoraty pozostałych partii deklarują także sympatycy PSL. Ze zrozumiałych względów odsetek zwolenników rządu w elektoracie tej partii jest obecnie zdecydowanie niższy niż w lutym (wówczas wynosił 55%). Z drugiej jednak strony odsetek ten pozostaje relatywnie dość wysoki i trzeba przypomnieć, że rozpad koalicji rządowej nastąpił w trakcie realizowania sondażu i część badanych w swych ocenach odnosiła się jeszcze do rządu koalicji SLD-UP-PSL. Wśród potencjalnych wyborców pozostałych partii opozycyjnych rząd Leszka Millera ma z reguły więcej przeciwników niż

zwolenników. Szczególnie negatywnie nastawieni są do niego wyborcy LPR oraz Samoobrony. Nieco bardziej przychylnie odnoszą się do niego sympatycy PiS oraz PO.

Tabela 2

Elektoraty partii politycznych	Stosunek do rządu			
	zwolennicy	obojętni	przeciwnicy	Trudno powiedzieć
	w procentach			
SLD	77	19	5	-
PSL	31	34	31	5
PO	19	31	46	5
PiS	17	29	54	-
Samoobrona	9	31	54	6
LPR	4	29	67	-
Niezdecydowani	28	41	24	7
Niezamierzający głosować	15	48	31	5

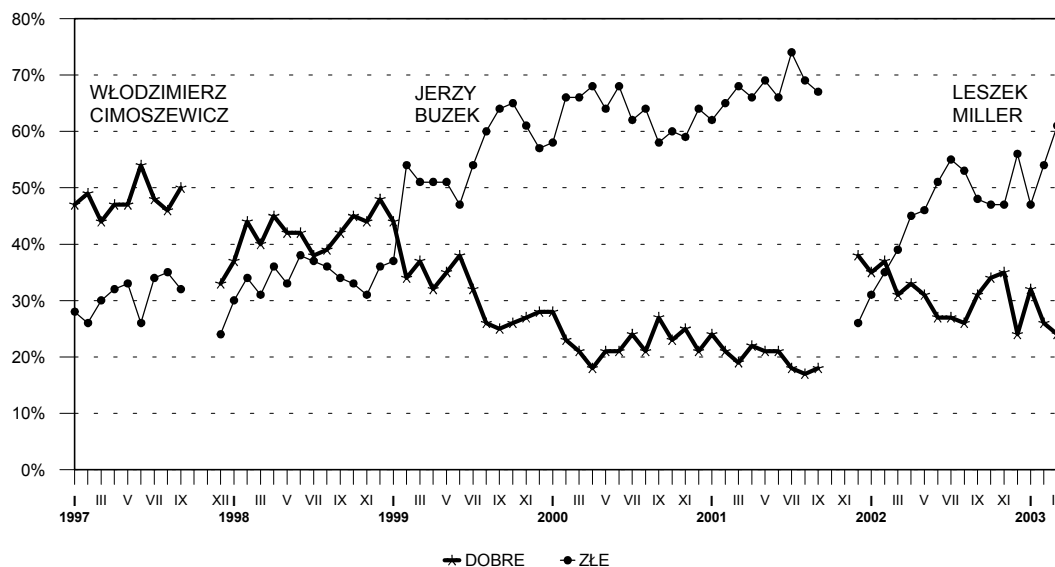
OCENA DZIAŁALNOŚCI RZĄDU

W ciągu ostatniego miesiąca wyraźnemu pogorszeniu uległy i tak już zdecydowanie niekorzystne oceny działalności rządu. Pozytywne opinie o pracy gabinetu Leszka Millera ma co czwarty badany, a ponad dwukrotnie więcej osób (61%, wzrost od lutego o 7 punktów) wystawia mu negatywną ocenę. Są to najgorsze opinie o działalności tego rządu od momentu jego powołania.

Tabela 3

Jak by Pan(i) ocenił(a) wyniki działalności rządu premiera Leszka Millera od czasu objęcia przezeń władzy?	Wskazania respondentów według terminów badań												
	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	I	II	III
	2002										2003		
	w procentach												
Dobrze	31	33	31	27	27	26	31	34	35	24	32	26	24
Źle	39	45	46	51	56	53	48	47	47	56	47	54	61
Trudno powiedzieć	30	23	23	22	17	21	21	19	18	20	21	20	15

RYS. 2. OCENY WYNIKÓW DZIAŁALNOŚCI RZĄDU

Pominięto „trudno powiedzieć”

Pozytywne opinie na temat działalności rządu przeważają jedynie w elektoracie SLD. Zwolennicy pozostałych ugrupowań oceniają ją zdecydowanie negatywnie. Krytycyzm wobec dokonań tego gabinetu relatywnie najsilniej dominuje w elektoratach LPR, Samoobrony oraz - w nieco mniejszym stopniu - wśród wyborców PiS. Trochę lepszą ocenę niż sympatycy innych partii wystawiają rządowi wyborcy niedawnego współkoalicjanta - PSL, niemniej jednak i w tym elektoracie zdecydowanie przeważa krytycyzm.

Tabela 4

Elektoraty partii politycznych	Oceny wyników działalności rządu		
	dobrze	złe	Trudno powiedzieć
	w procentach		
SLD	64	31	5
PSL	34	61	5
PO	23	71	6
PiS	18	76	5
LPR	16	79	5
Samoobrona	12	77	11
Niezdecydowani	26	56	18
Niezamierzający głosować	16	63	21

OCENA POLITYKI GOSPODARCZEJ RZĄDU

Utrzymują się bardzo krytyczne opinie o polityce gospodarczej rządu. O tym, że stwarza ona szanse poprawy sytuacji ekonomicznej w kraju, przekonana jest - tak samo jak w lutym - jedna czwarta ankietowanych (25%), natomiast ponad trzy piąte (62%) ma przeciwnie zdanie na ten temat. W marcu po raz kolejny wzrosła (o 4 punkty procentowe) liczba respondentów sądzących, że polityka tego rządu nie stwarza szans poprawy sytuacji gospodarczej.

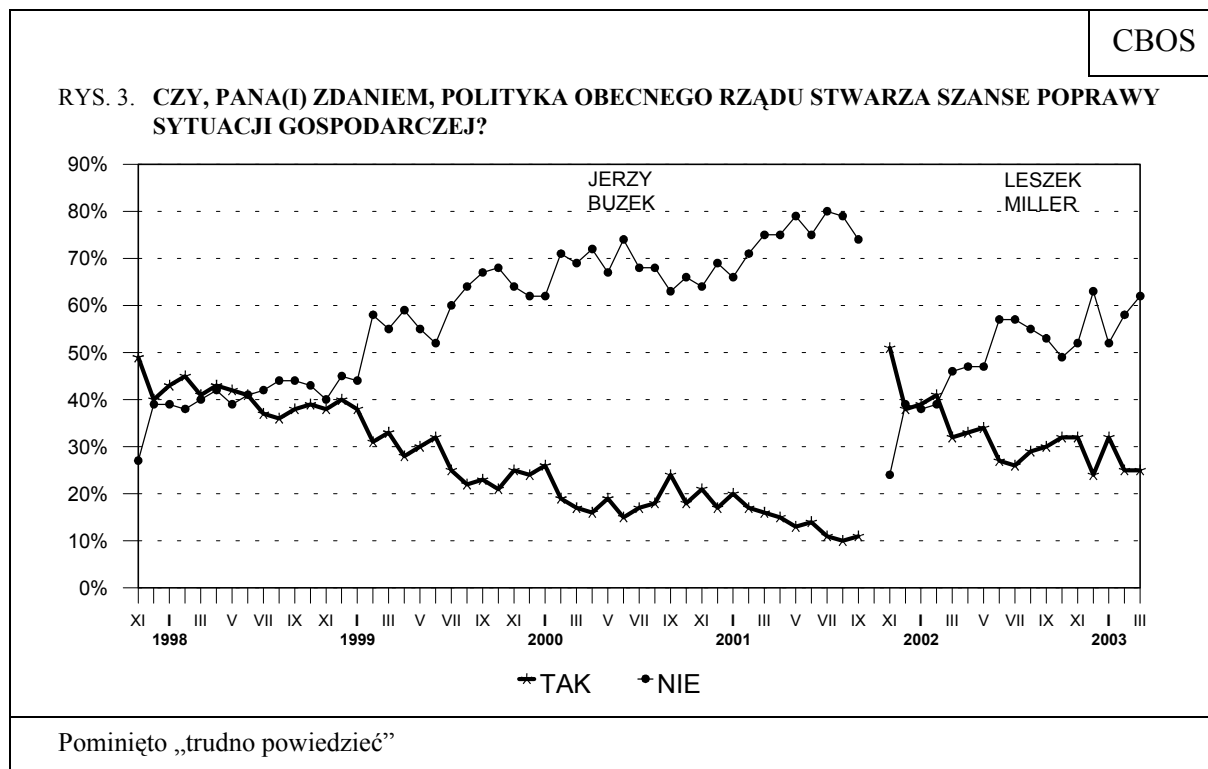

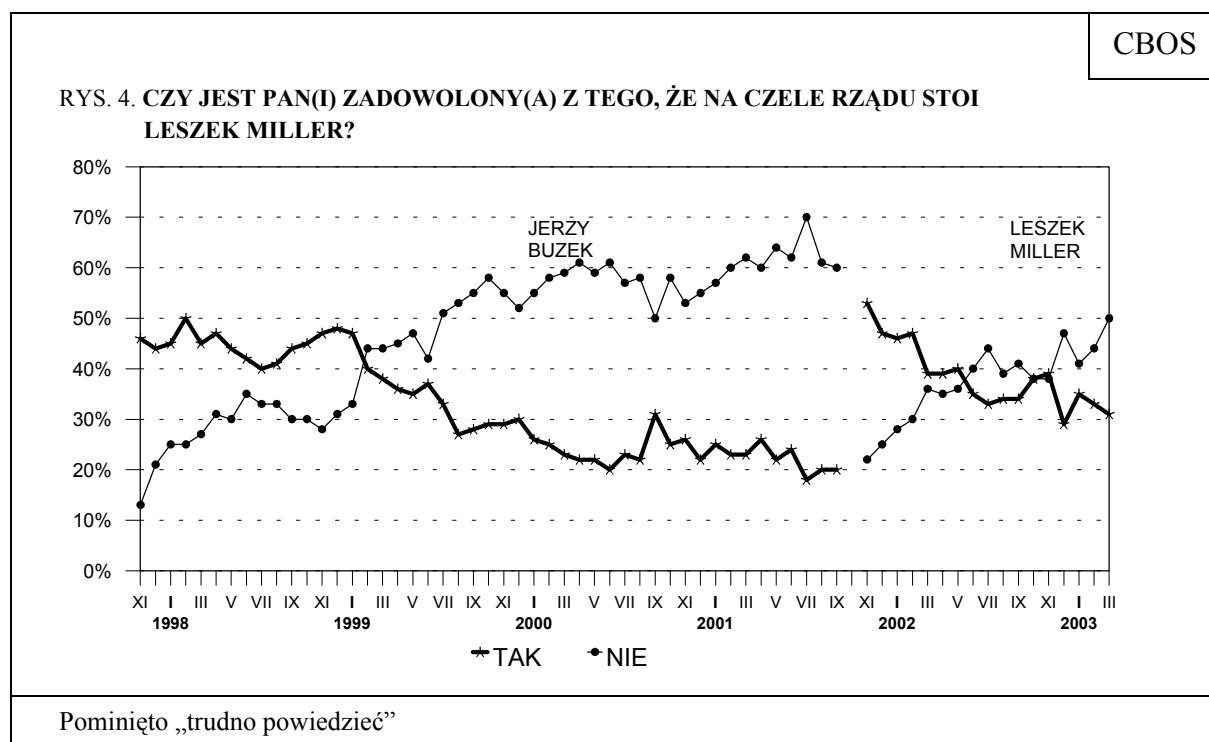
Tabela 5

Czy, Pana(i) zdaniem, polityka obecnego rządu stwarza szanse poprawy sytuacji gospodarczej ?	Wskazania respondentów według terminów badań												
	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	I	II	III
	2002										2003		
	w procentach												
Tak	32	33	34	27	26	29	30	32	32	24	32	25	25
Nie	46	47	47	57	57	55	53	49	52	63	52	58	62
Trudno powiedzieć	22	20	19	16	17	16	17	19	16	14	16	17	13

Na zróżnicowanie opinii w tym względzie wpływają oceny własnych warunków materialnych badanych - im są one gorsze, tym częstszy pesymizm w przewidywaniu efektów polityki ekonomicznej rządu. Wśród grup społeczno-zawodowych szczególnie krytyczną opinię o decyzjach gospodarczych podejmowanych przez rząd Leszka Millera mają z jednej strony robotnicy niewykwalifikowani (84% ocen negatywnych) oraz rolnicy (73%), z drugiej zaś przedstawiciele kadry kierowniczej i inteligencji (78%).

AKCEPTACJA PREMIERA

W kontekście wydarzeń ostatnich tygodni szczególnie wyraźnie w opinii badanych stracił premier Leszek Miller. Już co drugi Polak (o 6 punktów więcej niż w lutym) wyraża niezadowolenie z faktu, że stoi on na czele rządu. Poparcie dla osoby premiera jest obecnie najniższe w całym okresie sprawowania przez niego tego urzędu: deklaruje je niespełna jedna trzecia ankietowanych. Jednocześnie w porównaniu z notowaniami z lutego dość wyraźnie zmalało również zaufanie do Leszka Millera jako polityka².

² Por. komunikat CBOS „Zaufanie do polityków w marcu” (w przygotowaniu).

Tabela 6

Czy jest Pan(i) zadowolony(a) z tego, że na czele rządu stoi Leszek Miller?	Wskazania respondentów według terminów badań												
	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	I	II	III
	2002						2003						
	w procentach												
Tak	39	39	40	35	33	34	34	38	39	29	35	33	31
Nie	36	35	36	40	44	39	41	38	38	47	41	44	50
Trudno powiedzieć	25	26	24	25	23	27	25	24	23	24	24	23	19

Jako prezes Rady Ministrów Leszek Miller cieszy się zdecydowanym poparciem wyłącznie zwolenników SLD. Inaczej niż przed miesiącem - nie jest już akceptowany przez większość potencjalnych wyborców niedawnego koalicjanta - PSL. Ponad połowa zwolenników PSL nie jest zadowolona, z faktu, że Leszek Miller stoi na czele rządu. Mimo tego spadku poparcia nadal jednak cieszy się on większą akceptacją elektoratu PSL niż pozostałych partii opozycyjnych. Najbardziej krytyczni wobec osoby premiera są sympatycy LPR oraz - w nieco mniejszym stopniu - Samoobrony. Relatywnie częściej Leszek Miller jako szef rządu jest akceptowany przez zwolenników PiS oraz - nieco wyraźniej - PO.

Tabela 7

Elektoryaty partii politycznych	Czy jest Pan(i) zadowolony(a) z tego, że na czele rządu stoi Leszek Miller?		
	Tak	Nie	Trudno powiedzieć
	w procentach		
SLD	79	14	7
PSL	35	54	11
PO	30	67	3
PiS	21	71	8
Samoobrona	14	72	15
LPR	8	84	8
Niezdecydowani	25	42	33
Niezamierzający głosować	24	52	24

Wydarzenia ostatnich tygodni, w tym szczególnie rozpad koalicji SLD-UP-PSL oraz tzw. afera Rywina, nie przysłużyły się rządowi. Obecne oceny gabinetu Leszka Millera należą do najgorszych w jego historii. Poparcie społeczne dla rządu obniżyło się - już tylko jedna czwarta badanych uważa się za jego zwolenników. Negatywne są także opinie o wynikach działalności gabinetu rządowego: dwa razy więcej ankietowanych krytykuje jego pracę, niż ma o niej pozytywne zdanie. Uwikłanie w tzw. sprawę Rywina zaszkodziło wizerunkowi premiera - połowa badanych nie jest zadowolona z faktu, że Leszek Miller stoi na czele rządu, tylko niespełna jedna trzecia jest odmiennego zdania. Tak negatywne oceny mogą być związane z wyjątkowością okresu, w którym było przeprowadzane badanie. Upadek koalicji rządowej i zawirowania związane z tworzeniem nowej większości w parlamencie niewątpliwie dla wielu respondentów mogą być okresem politycznego stresu skłaniającego raczej do pesymistycznego patrzenia na świat. Mogło to znaleźć odbicie także w ocenach rządu.

Opracowała

Agnieszka CYBULSKA

A N E K S

Tabela 1. Stosunek do rządu

	(%)				
	Zwolennicy	Przeciwnicy	Obojętni	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	25	33	39	4	972
Płeć					
Mężczyźni	24	35	37	4	465
Kobiety	25	31	40	4	507
Wiek					
18-24 lat	20	21	56	3	151
25-34	17	30	51	1	175
35-44	25	36	35	4	196
45-54	30	38	28	4	182
55-64	29	37	29	5	98
65 lat i więcej	28	33	32	8	169
Miejsce zamieszkania					
Wieś	18	32	43	7	358
Miasto do 20 tys.	27	29	40	4	139
20-100 tys.	25	35	39	1	180
101-500 tys.	32	31	34	4	189
501 tys. i więcej mieszk.	30	37	33	0	106
Wykształcenie					
Podstawowe	18	31	41	9	263
Zasadnicze zawodowe	23	30	45	2	252
Średnie	27	34	37	2	336
Wyższe	34	38	26	2	121
Grupa społ.-zaw. pracujący					
Kadra kier., inteligencja	29	40	26	4	66
Prac. umysł. niż. szczebla	26	37	35	2	81
Pracownicy fiz.- umysł.	21	36	41	2	77
Robotnicy wykwalifikowani	17	30	49	4	72
Robotnicy niewykwalifik.	16	49	31	4	31
Rolnicy	13	32	50	5	47
Pracujący na własny rach.	27	41	32	0	34
Bierni zawodowo					
Renciści	29	32	28	12	96
Emeryci	29	35	32	4	182
Uczniowie i studenci	22	23	53	2	89
Bezrobotni	24	29	44	3	161
Gospodynie domowe i inni	34	17	48	0	35
Pracuje w:					
inst. państw., publicznej	28	36	31	5	151
spółce właścicieli	25	29	41	5	71
prywatnych i państwa	17	39	43	1	151
sekt. pryw. poza rolnict.	17	39	43	1	151
prywatnym gosp. rolnym	13	33	49	5	52
Dochody na jedną osobę					
Do 299 zł	15	30	53	1	124
300-399	20	42	30	8	73
400-599	28	30	38	4	152
600-800	31	32	32	6	149
Powyżej 800 zł	36	32	32	0	143
Ocena własnych war. mater.					
Złe	15	37	42	6	328
Średnie	25	33	37	4	410
Dobre	36	25	37	1	233
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	30	25	43	2	42
Raz w tygodniu	24	35	37	4	477
1-2 razy w miesiącu	22	31	43	4	154
Kilka razy w roku	22	30	42	6	193
W ogóle nie uczestniczy	35	33	31	2	105
Poglądy polityczne					
Lewica	50	22	27	1	217
Centrum	26	28	43	3	274
Prawica	12	56	28	4	245
Trudno powiedzieć	12	23	56	9	234

Tabela 2. Jak by Pan(i) ocenił(a) wyniki działalności rządu premiera Leszka Millera od czasu objęcia przezeń władzy?

(%)

	Dobrze	Źle	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	24	61	15	972
Płeć				
Mężczyźni	23	67	10	465
Kobiety	24	56	19	507
Wiek				
18-24 lat	32	45	23	151
25-34	26	63	11	175
35-44	17	70	13	196
45-54	24	63	13	182
55-64	21	68	12	98
65 lat i więcej	24	57	19	169
Miejsce zamieszkania				
Wieś	18	63	19	358
Miasto do 20 tys.	26	57	17	139
20-100 tys.	25	64	11	180
101-500 tys.	28	58	13	189
501 tys. i więcej mieszk.	29	63	8	106
Wykształcenie				
Podstawowe	22	57	20	263
Zasadnicze zawodowe	19	64	17	252
Średnie	25	63	12	336
Wyższe	32	59	9	121
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	23	66	11	66
Prac. umysł. niż. szczebla	28	61	10	81
Pracownicy fiz.- umysł.	23	64	13	77
Robotnicy wykwalifikowani	20	67	13	72
Robotnicy niewykwalifik.	7	90	2	31
Rolnicy	13	69	18	47
Pracujący na własny rach.	19	71	10	34
Bierni zawodowo				
Renciści	22	56	22	96
Emeryci	27	57	16	182
Uczniowie i studenci	35	40	25	89
Bezrobotni	21	65	13	161
Gospodynie domowe i inni	28	60	12	35
Pracuje w:				
inst. państw., publicznej	23	66	11	151
spółce właścicieli				
prywatnych i państwa	19	68	13	71
sekt. pryw. poza rolnict.	22	69	9	151
prywatnym gosp. rolnym	16	68	16	52
Dochody na jedną osobę				
Do 299 zł	19	67	14	124
300-399	19	55	26	73
400-599	23	62	15	152
600-800	26	63	11	149
Powyżej 800 zł	33	59	8	143
Ocena własnych war. mater.				
Źle	15	69	16	328
Średnie	23	64	13	410
Dobre	38	46	16	233
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	27	58	15	42
Raz w tygodniu	24	62	14	477
1-2 razy w miesiącu	19	63	18	154
Kilka razy w roku	22	63	15	193
W ogóle nie uczestniczy	32	53	15	105
Poglądy polityczne				
Lewica	43	48	9	217
Centrum	23	64	13	274
Prawica	15	78	7	245
Trudno powiedzieć	16	53	31	234

Tabela 3. Czy, Pana(i) zdaniem, polityka obecnego rządu stwarza szansę poprawy sytuacji gospodarczej?

(%)

	Tak	Nie	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	25	62	13	971
Płeć				
Mężczyźni	26	65	9	462
Kobiety	24	59	17	509
Wiek				
18-24 lat	36	51	13	151
25-34	25	65	10	175
35-44	18	66	16	197
45-54	22	70	8	181
55-64	25	63	12	98
65 lat i więcej	24	55	21	169
Miejsce zamieszkania				
Wieś	22	63	15	356
Miasto do 20 tys.	26	61	13	139
20-100 tys.	23	66	11	181
101-500 tys.	24	60	17	189
501 tys. i więcej mieszk.	35	57	8	106
Wykształcenie				
Podstawowe	20	59	21	263
Zasadnicze zawodowe	25	66	9	251
Średnie	28	61	11	336
Wyższe	26	64	10	121
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	11	78	11	66
Prac. umysł. niż. szczebla	27	60	13	81
Pracownicy fiz.- umysł.	27	63	10	77
Robotnicy wykwalifikowani	23	69	9	71
Robotnicy niewykwalifik.	15	84	1	31
Rolnicy	10	73	17	47
Pracujący na własny rach.	26	67	7	36
Bierni zawodowo				
Renciści	17	60	23	96
Emeryci	27	55	18	181
Uczniowie i studenci	40	41	18	89
Bezrobotni	26	65	9	160
Gospodynie domowe i inni	31	60	10	35
Pracuje w:				
inst. państw., publicznej	19	72	10	151
spółce właścicieli	23	65	12	71
prywatnych i państwa	25	67	8	153
sekt. pryw. poza rolnict.	12	71	17	52
prywatnym gosp. rolnym				
Dochody na jedną osobę				
Do 299 zł	20	64	16	124
300-399	14	70	16	73
400-599	23	60	16	154
600-800	26	59	15	149
Powyżej 800 zł	36	59	5	143
Ocena własnych war. mater.				
Złe	17	68	15	326
Średnie	25	63	12	412
Dobre	35	51	13	233
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	30	58	11	42
Raz w tygodniu	24	62	14	477
1-2 razy w miesiącu	19	64	17	153
Kilka razy w roku	24	65	12	193
W ogóle nie uczestniczy	36	54	10	105
Poglądy polityczne				
Lewica	45	47	8	216
Centrum	19	68	13	276
Prawica	20	72	8	244
Trudno powiedzieć	17	59	24	233

Tabela 4. Czy jest Pan(i) zadowolony(a) z tego, że na czele rządu stoi Leszek Miller?

	(%)			
	Tak	Nie	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	31	50	19	969
Płeć				
Mężczyźni	32	55	13	461
Kobiety	31	46	24	509
Wiek				
18-24 lat	40	41	20	151
25-34	29	57	14	172
35-44	27	54	19	197
45-54	31	53	16	182
55-64	36	49	14	98
65 lat i więcej	27	46	27	169
Miejsce zamieszkania				
Wieś	26	55	20	356
Miasto do 20 tys.	32	47	21	139
20-100 tys.	30	51	20	182
101-500 tys.	38	45	18	188
501 tys. i więcej mieszk.	39	49	12	103
Wykształcenie				
Podstawowe	24	50	26	263
Zasadnicze zawodowe	26	56	18	252
Średnie	37	48	15	334
Wyższe	42	44	14	120
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	38	45	17	63
Prac. umysł. niż. szczebla	39	42	19	81
Pracownicy fiz.- umysł.	30	52	18	77
Robotnicy wykwalifikowani	19	64	18	71
Robotnicy niewykwalifik.	22	63	16	31
Rolnicy	10	55	35	47
Pracujący na własny rach.	25	64	11	36
Bierni zawodowo				
Renciści	27	49	24	96
Emeryci	34	44	22	181
Uczniowie i studenci	48	36	17	89
Bezrobotni	30	60	11	161
Gospodynie domowe i inni	34	46	20	35
Pracuje w:				
inst. państw., publicznej	34	48	18	151
spółce właścicieli				
prywatnych i państwa	26	54	19	67
sekt. pryw. poza rolnict.	26	59	15	153
prywatnym gosp. rolnym	12	53	34	52
Dochody na jedną osobę				
Do 299 zł	21	60	19	124
300-399	23	50	26	73
400-599	33	49	18	154
600-800	35	45	20	149
Powyżej 800 zł	48	41	11	139
Ocena własnych war. mater.				
Złe	22	58	19	328
Średnie	30	51	19	412
Dobre	46	38	16	229
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	25	49	26	41
Raz w tygodniu	30	50	20	478
1-2 razy w miesiącu	31	52	17	154
Kilka razy w roku	28	56	16	190
W ogóle nie uczestniczy	44	41	15	105
Poglądy polityczne				
Lewica	58	31	10	216
Centrum	30	48	22	274
Prawica	19	72	8	244
Trudno powiedzieć	19	48	33	234